

كوردستانى پاش كۆرۈنۈش؛ كارىگەريە سىياسى و ئەمىنىيەكانى كۆرۈنۈش لەسەر كوردستان

30-03-2020

نووسەرەكان

زريان رۆژھەلاتى

كورتە : بىلابوونەوھى خىراى كۆرۈنۈش وەك گەورەترىن ھەرپەشەى مانەوھى مەروپى لە جىھان لە نىوھى يەكەمى سالى 2020دا، واىكرد مەروھەكان لەمالەوھ خۇراك بۇ كاتى تەنگانە ھەلگرن و ھەوللى خۇپارىزى بدەن. بەھەمانشيوھ، دەولەتانىش كۆنترۆلىان لەسەر سنوورەكانيان زياتركرد وھاتوچۆ، ئالوگۆرى بازركانى و پيوھندى دىپلۇماسىشيان كەمكردۆتەوھ. تاك و دەولەت لە سەرتاسەرى دنيا تەقەلاى مانەوھ دەدەن.

بلاوونووهى خىراي كۆرۇنا وەك گەورەترين ھەپەشەى مانەوھى مرۇبى لە جىھان لە نيوھى بەكەمى سالى 2020دا، واىكرىد مرۇقەكان لەمالەوھ خۇراك بۇ كاتى تەنگانە ھەلگرن و ھەوللى خۇپارزى بدەن. بەھەمانشيوھ. دەولەتانىش كۆنترۇللىان لەسەر سنوورەكانيان زياتركرد وھاتوچۇ، ئالوگۇپرى بازىرگانی و پئوھندى دىپلۇماسىشيان كەمكردۇتەوھ. تاك و دەولەت لە سەرتاسەرى دنيا تەقەلای مانەوھ دەدەن. ئەمە بەكەمجار نىيە مرۇقەبەتى تووشى پەتايەكى عالەمگىر بىت بەلام، رەنگە ھىچ وەختى وەك ئەمەى كۆرۇنا ترسىكى گشتكىرى درووستنەكرديت. بەشكى ئەمە بۇ ئەوھ دەگەپتەوھ كە جارى جاران بەكارھىنانى مىدىا و سۇشالەمىدىا ئەوھندەى ئىستا باو نەبووھ ھەتا مرۇقەكان، بە ئاسانى ھەواللى شوپنەكانى دىكەيان پېبگات. لەوھش بترازى، كۆنترۇللى كەمتر بەسەر جوولەى زانىارىيەكان ماوھ. ئىستا ھەرتاكىك دەتوانىت سەرجاوپەكى زانىارى بىت كە بىگومان، كۆنترۇلكردنجان لەلايەن دامەزراوھى دەولەتەوھ كارىكى ئاسان نىيە.

دنياى سياسى لەدواى كۆرۇنا چۇن دەبىت و لەوھش گرنگتر كوردستانى پاش كۆرۇنا چۇن دەبىت؟ ئەم پرسىارە لە دۇخى ئىستادا، كە دنيا ھەلەوگىرى كۆرۇنا بووھ و خەمى سەرەكى تووشنەبوون و چاكبوونەوھى، پرسىارىكى گەشپىنانەبە. بەلام ئەزموونەكانى رابردووش دەريانخستووھ كە تواناى مرۇق بۇ زالبوون بەسەر ئافات و گرتە سرووستىيەكانى وەك پەتا گشتكىرەكان كەم نىيە. ئەگەر بمانەوھ سەرەداونىكمان لەبارەى داھاتوو دەسكەوېت دەبى لانىكەم دوو فاكترى گرنگ لە پېشچاوپ بگىر: يەكيان ركابەرى و پئوھندىيە ناوچەى و نئودەولەتتەكانە و ئەو دىكەشيان ئەو گۇرانكارىيانەبە كە لەوانەبە لە ئاستى دەولەت- وئاتىكدا رووبدەن. بىگومان تىگەشستن لەوانەش دىمەنى كوردستانى پاش كۆرۇنامان بۇ روونتر دەكاتەوھ.

رووداوھ دەگمەنەكانى ژيانى مرۇق لە جەنگەوھ بگىر ھەتا قەيرانى ئابوورى، داھىنانى تەكنەلۇژىايەكى بنەپەتى و تەنانت كارەساتە سرووستىيەكانىش دەتوان وەرچەرخانىك لە ژيانى مرۇقەبەتى و دنيا سياسىيەكەيدا درووستىكەن. ئەم بابەتە لەو دەلاقەبەوھ تەماشاي كۆرۇناش دەكات و پئىوايە كارىگەرىيەكانى ئەم پەتا گشتكىرە تەنھا بە تەندرووستى مرۇقەكان و ژمارەى دانىشتوانى گۇى زەويوھ سنوودارنامىنىت. كۆرۇنا سياسەتى دنياش بەرەو گۇرانكارى دەبات ھەرچەند كە لەوانەبە، كارىگەرىيەكەى لەسەر ھەموو دەولەتانى جىھان وەك بەك نەبىت.

ئەم بابەتە لەلايەك ھەولېداوھ تابەتمەندىيە گشتىيەكانى ئەو وەرگۇرپانە پېشانىدات كە لەوانەبە لە قۇناخى پاش كۆرۇنا بىنە دى و لەلايەكى دىكەش، ھەولېداوھ ئەوھ دەرخت كە چۇنچۇنى لاوازى سىستەمى تەندرووستى، وابەستەى ئابوورى و نوقسانى سىستەمى پەرەوھردەى لە عىراق و كوردستان، دەتوانن بىنە ھەپەشەبەكى ئاسايشى نىشتمانى. بىچگە لەوھ، وايداناوھ كە ھەپەشەكانى ئاسايشى زياتر بۇ كوردستان درووستدەبن و گەشەكردى دەسەلتەگەراى، ئىسلامگەراى سياسى لە كوردستان كە بەرلە كۆرۇناش ھەبوون، خىراتر دەبن. ھەرچەند ھەندىكجار قەيرانەكان رۇللىان لە كەمكردەوھى ناكۆكىيەكاندا ھەبە بەلام كۆرۇنا، گۇرانكارىيەكى رېشەى لە سرووستى مەملانى كوردى - كوردى درووستنەكردووھ و وادىارە ھىزە كوردىيەكان لەو شوپنەى كە مابوون درىزە بە ناكۆكىيەكانيان دەدەن.

لىنىكى تەواوې لىكۆلېنەوھكە:

[كوردستانى پاش كۆرۇنا](#)